

LLEIDA

El Llibre de CRIMS de la Lleida medieval

La coixesa de mestre Carlí

Charles Gauter, natural de Rouen (França) i mestre d'obra de la Seu Vella de Lleida entre 1410 i 1427, anava coix, tenia una lleugera coixesa a la cama esquerra. No era de naixement, va adquirir-la a començaments de l'any 1413 per 5 sous i 4 diners en un hostel a prop d'Aspa.

GUILLEM ROCA
@GuillemRoca4
Lleida

Charles Gauter, o mestre Carlí com el coneixien els seus coetanis catalans, va treballar a la catedral de Barcelona abans que a la de Lleida. Entre 1408 i 1410 va realitzar, en companyia del seu inseparable ajudant, en Joaní, un projecte de portalada per a la catedral barcelonina que, al final, va quedar en un no res. La seva construcció es degué anar posposant fins que al final, fos perquè estava passada de moda o perquè no hi havia diners suficients per emprendre el projecte, es va descartar. D'aquesta proposta se'n conserven uns dibuixos, malgrat que mutilats, impressionants. Per la seva tasca, mestre Carlí va cobrar 6 sous diaris i en Joaní 4. En total, el capítol catedralici barceloní va pagar-los 564 sous. Ho especifico perquè vegin com d'econòmica en va ser la coixesa, una autèntica ganga.

A Lleida, Carlí, va arribar-hi al mes de març de 1410 per concloure les obres del campanar i supervisar la instal·lació de les campanes i un relotge. Anava acompanyat de dos col·laboradors, també francesos, el mateix Joaní, que ja era amb el mestre picapedrer a Barcelona, i un jove anomenat Jaume. Tots dos hi eren presents el dia que Carlí va rebre una estocada a la cama,

una mica més amunt del turmell, per la qual —com diu el mateix procés judicial— “el van nafrrar tant greument que hi ha dubtes que no li desgraciïn la cama”.

Treballs en una pedrera d'Aspa

A principis de gener de 1413 mestre Carlí, Joaní i Jaume eren a Astor, una pedrera prop d'Aspa, per treballar la pedra que, posteriorment, havia de servir per realitzar la croerada del cap del campanar. També els ajudava un piquer anomenat Guillem Miquel. Carlí tenia una casa a Lleida on, molt probablement, també s'hi allotjaven els seus col·laboradors; Guillem Miquel, en canvi, dormia pel seu compte a casa d'un capellà anomenat Cervelló. Com que era impensable fer el trajecte d'anada i tornada a la capital del Segrià cada dia, tots quatre s'estaven en un hostel al mateix lloc d'Astor. Era una tasca sense pretensions, regentada per un bon home anomenat Bartomeu Pedrol. En Pedrol vivia d'allotjar els picapedres que venien a explotar la cantera i també servia menjar a pastors dels voltants i passavolants que, malgrat l'aïllament de l'indret, passaven per allà.

Les dificultats pròpies de passar comptes

El dissabte abans de la festa de Reis, en Carlí va demanar a l'hostaler que els anés a comprar carn a Aspa per dinar. No sembla que a Astor hi hagués gaires coses a fer a banda de tallar pedra. En aca-

bar de dinar, i abans de tornar a feinejar a la pedrera, Carlí va passar comptes amb l'hostaler dels àpats i el dormir de dijous a dissabte. Malgrat feia més dies que eren a l'hostal, en Pedrol no es podia permetre avançar-los massa àpats i, per això, ja havien pagat prèviament una altra part de l'estada. El mestre francès era el líder del grup i, per tant, l'encarregat de dur a termes aquestes gestions. Després de fer les sumes i pagar el que devien, Carlí va demanar als seus subalterns que li donessin el que havia costat, cadascú 5 sous i 4 diners. En saber la quantitat Guillem es va quedar força sorprès, no s'esperava que la minuta pugés tant.

En veure'l seriós l'hostaler va dir-li: “si esteu dubtós del compte que pagueu de posada i per aparellar-vos de menjar, no us heu de sentir estafat, car entre el llit i dos àpats al dia no pagueu sinó 3 diners”. També mestre Carlí va voler aclarir-li la situació: “no us sentiuu agreujat del compte, jo prestament us en faré plena raó”. Amb els diners no s'hi juga i Carlí era conscient que un malentès així podia causar problemes, preferia que tot quedés ben clar. Tots tres, amb l'ajuda de l'hostaler, van repassar els càlculs i sembla que l'enuig de Guillem va revertir. Després tota la quadrilla va retornar a la pedrera per continuar treballant en els blocs que havien de culminar

la torre de les campanes. De fet, aquí hi ha una cosa que se m'escapa, a mi tampoc em surten els números... si cada dia Pedrol els cobrava tres diners, realment, la suma de dijous a divendres puja molt. Un sou eren dotze diners. He repassat el document i en alguns casos es parla de 5 sous i 4 diners i en altres 5 sous i 9 diners, una variació que no aclareix res. Cal pensar que, a la suma, a banda del menjar i el dormir, mestre Carlí va afegir-hi altres serveis consumits per Guillem.

Feinejant i xerrant a la pedrera

De nou a la pedrera Guillem

va tornar a donar la tabarra amb els comptes. Joaní, que en començava a estar fart i no

@lupe.ribot.motel

capítol 10

sobre los 5 sous e 4 diners que en Guillem m'havia de tornar mestre Joaní i ell s'han barallat, emperò ja són romanes en bona pau”.

L'endemà, diumenge, quan encara era negra nit, Carlí, Joaní i Jaume van retornar a Lleida. Com que Pedrol també hi havia d'anar va decidir acompanyar-los i va deixar-los la mula que tenia perquè

de Sant Julià d'Aspa. Quan els van poder reconèixer els tenien just a tocar, eren en Guillem i dos dels seus germans armats fins a les dents!

La baralla al camí de Vilanova de Fontanet

Primer van escometre en Joaní, que anava l'últim, i és amb qui en Guillem volia passar comptes. Pedrol va veure com “mestre Joaní es defensava amb destresa utilitzant una llança i un broquer (escut petit) que tenia”. Amb la llança va aconseguir fer caure un dels germans i llavors l'arma es va partir. En aquest instant van arribar mestre Carlí i en Pedrol al lloc de la baralla i, entre esbufecs, van demanar-los que es calmessin. Però en Guillem no escoltava raons i continuava colpejant Joaní sense parar.

Carlí li digué al seu aprenent que marxés i Joaní arrencà a córrer camí enllà mentre un dels assaltants mirava d'atrapar-lo sense èxit. Els altres dos van emprendre-la contra en Jaume, l'altre mosso, que també va marxar a correu saltant pels marges.

“Oidà germà Guillem, t'enrabies per 2, 3 o 4 sous i et fas escoltar així? No sóc prou per pagar-te'n 4, 6 i 10?” —va etzibar-li Carlí quan ja només quedaven ell i l'hostaler. “Ja que vos heu deixat marxar aquell, ara vos ho pagareu!” — va respondre Guillem enfadat, i va colpejar-lo amb l'espasa plana a l'espatlla. Després, mentre el mestre picapedrer es girava per marxar, va clavar-li l'espasa a la cama enfurismat. Encara va increpar “amb paraules molt cruels” el pobre Pedrol, que sense tenir-hi res a veure, va quedar-se al costat d'en Carlí fins al final.

La sentència

El camí que els quedava fins a Lleida va ser penós. Amb cada passa a Carlí “la sang lo sobrava (sobreeixia)”, s'aturà

en un lateral a descansar, no podia més, es descalçà l'estival (bota) i s'embenà la ferida amb un caperó. Una estona més tard van arribar per socórrer-lo uns de Vilanova, possiblement avisats per en Joaní o en Jaume.

La resolució es va fer esperar, potser en Guillem es va amagar durant un temps. Finalment, l'1 de maig, el cort i veguer va dictar sentència amb l'ajuda de vuit prohoms, “que en Guillem sigui multat amb cent sous”. Si la factura de l'hostal li va semblar cara, la sentència el deuria deixar glaçat. Encara que no sabem si va acabar pagant-ho.

I després de l'assalt?

La ferida no va aturar l'activitat de Carlí, una persona inquieta i de vida itinerant que localitzem a diversos indrets de la geografia peninsular. El 1418 era a València amb en Joaní, col·laborant en les obres de la catedral. Més tard, el 1426, se li va concedir dret de sepultura al claustre de la Seu Vella, podríem pensar que volia passar el final dels seus dies a la ciutat que tantes alegries i disgustos li havia donat. Però Carlí no se sabia estar quiet, el cridaren nous projectes i li agradaven massa els reptes per quedar-se assegut al porxo de casa veient-les passar. El 1434 va arribar a Sevilla per dirigir l'obra de la catedral. La darrera menció que en tenim és del 1447, tenint en compte la seva avançada edat és probable que morís a Sevilla després d'una llarga vida que l'havia portat per França, Barcelona, Lleida, València i molts altres llocs.

Penso que mentre era allà, mirant el Guadalquivir, recordava Lleida i, entre tots els records, segur que li venien a la memòria aquells dies en un hostal d'Astor on va adquirir una coixesa, potser llavors completament curada, qui ho sap.

Procés analitzat: AML, reg. 805, ff. 140r-144v.

li agradava que malparéssin del seu mestre, no se'n va poder estar i va etzibar-li que deixés de posar-ho en dubte, dels comptes no podia treure'n ni un ni dos diners, i mestre Carlí li havia mostrat clarament la suma davant de l'hostaler. Les paraules entre ells van pujar de to i Guillem, irat, va alçar amenaçadorament l'escoda amb que estava tallant una pedra uns metres per damunt d'on estava Joaní. En veure-ho, el

francès, “va pujar en la dita pedra i es va abraçar amb lo dit Guillem”, contenint-lo fins que Carlí els va separar. Per evitar mals majors el mestre va confiscar-los les armes, a Joaní una daga i a Guillem una llança. Al vespre, mentre Pedrol tornava de treballar en uns camps propers, va veure com Guillem refeia el camí vers la fonda irat. Quan Pedrol va arribar-hi el picapedrer i les seves coses ja no hi eren. Poc després va comparèixer la resta del grup i Carlí va explicar-li: “sapigueu hoste que

po-guessin carregar-hi les ferramentes. Poc després de sortir, Pedrol es va desviar cap a Vinatesa “per donar recapte als pastors, i després va fer el camí sol fins passada la Femosa, a la pujada en vers Lleida els va aconseguir. Lo sol començava a eixir”. Eren prop de Vilanova de Fontanet, l'actual Bordeta.

En Carlí i en Pedrol anaven més endavant, en Carlí sobre la mula perquè era el més distingit de tots. Després venien en Jaume i, finalment, en Joaní. Al fons del camí, retallats per la llum del sol naixent, Carlí va distingir tres siluetes que els venien darrere. En preguntar per ells, en Pedrol va dir que no els coneixia, no s'esperava trobar ningú un diumenge tan aviat. L'hostaler li va respondre que, segurament, eren vetllans — que venien de fer la vetlla—